

kritiko v tem oziru »neumetniško« in jo s prezirljivo gesto odklanjajo, češ da ni stvarna, da je le sodba »vzgojitelja«, z enostranskega »pedagoškega stališča.« On ne pravi, da sem jaz ta umetnostni kritik, ki uči indiferentnost umetnosti tudi glede нравnosti, pa tudi ne pove, da nisem jaz, čeprav so besede, ki jih navaja v ušesih, moje. Ali sem kdaj trdil, da je umetnost indiferentna glede нравnosti? In kaj naj potemtakem rečem na vse to?

Ne estetski, marveč psihološki razlogi so na poti, da dr. Ušeničnik naših teženj ne razume. On gleda slovensko revščino in umetnosti, kot take, ne ceni prav. »Če naslika umetnik nekaj brez v jesenskih barvah,« pravi v »Času«, »je slika lahko velika umetnina, a velika po visokem namenu gotovo ni.« Mi pravimo, dosegla je svojski namen umetnosti, ki »ni нравno in versko izpodbujati in poučevati, marveč ostvarjati in predstavljati lepo,« kakor trdi dr. Ušeničnik v svojem članku sam. Če je ta namen umetnosti visok — in kdo bo o tem

dvomil? — tedaj so tiste lepe breze v jesenskih barvah velike tudi po svojem visokem namenu. In če jih je slikar slikal v ljubezni božji, ali niso velike po svojem visokem namenu? Seveda so tudi umetnostni predmeti (»ideje«) po svoji duševni vrednosti različni, nekateri so bogatejši, nekateri skromnejši, revnejši; vsaj glede leposlovja velja ta trditev. Toda če umetnik ne more umetnostno prav obdelati znamenite ideje, naj se rajši loti male, ki se mu bolj prilega, kajti slabo upodobljena ideja ne privlači, temuč prej odbija — in čim večja je ta ideja, tem večje bo naše neugodje ob spoznanju neskladja med veličino ideje in zanikarnostjo forme; nasprotno pa nam tudi nezatna idejica, če je dovršeno upodobljena, vzbuja slutnjo večnosti. Vsi niso za vse in kdor hoče preveč, bo storil premalo. Razen filozofov, kraljev vede, morajo biti tudi ljudje, ki preiskujejo mravlje ali nezatno lokalno zgodovino. Vsaka resnica, ki jo odkrijejo, je korak proti večnostnemu cilju človeštva. In na tem je tudi umetnost. — Ali bi ne moral misliti vsakdo tako, če Lepoto zares ljubi?

Jaz pa pojdem.

Tamkaj onostran vodé,
vódice studéne,
tamkaj onostran gore,
góricice zeléne
moj je fantič zakopan.

Jaz pa pojdem čez vodó,
vódico studéno,
jaz pa pojdem čez goró,
góricico zeléno —
tja, kjer grob je tvoj teman.

Tamkaj onostran vodé
ne rastó cvetlice,
tamkaj onostran goré
ti si brez družice,
tam je širna, pusta plan.

Rože ti na grob vsadim,
da bo bolj lahko ti,
sama tamkaj poležim,
da ne bo hudó ti
samemu tam noč in dan.

Jaz pa pojdem čez vodó,
vódico studéno,
jaz pa pojdem čez goró,
góricico zeléno
tja, kjer grob je tvoj teman.

Pavel Senca.

